

HOÀN THIỆN CÔNG TÁC QUẢN LÝ NGOẠI HỐI CỦA NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH ĐỒNG NAI GIAI ĐOẠN 2015-2017

Trần Thị Thu Hằng¹

TÓM TẮT

Nghiên cứu này thực hiện nhằm phân tích thực trạng công tác quản lý ngoại hối của Ngân hàng Nhà nước Chi nhánh tỉnh Đồng Nai theo ba công tác chính là: quản lý ngoại hối trong thanh toán hàng xuất, nhập khẩu; dịch vụ kiều hối; tình hình mua bán ngoại tệ tiền mặt với cá nhân, tổ chức và thực trạng về thanh tra kiểm tra xử lý các vi phạm pháp luật về ngoại hối. Từ đó thực trạng công tác quản lý ngoại hối tác giả cũng đưa ra các khuyến nghị nhằm nâng cao công tác quản lý ngoại hối của Ngân hàng Nhà nước nhằm góp phần ổn định kinh tế vĩ mô góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội tại Đồng Nai.

Từ khóa: Quản lý ngoại hối, quản lý ngoại tệ, kiều hối, Ngân hàng Nhà nước, Đồng Nai

1. Giới thiệu

Quản lý ngoại hối (QLNH) và hoạt động ngoại hối là nhiệm vụ quan trọng của Ngân hàng Nhà nước (NHNN) Việt Nam nhằm thực hiện mục tiêu chính sách tiền tệ nhằm ổn định giá trị tiền tệ, hay nói cách khác thì quản lý ngoại hối là hệ thống kiểm soát nguồn ngoại hối nhập vào hoặc chuyển ra khỏi đất nước. Trong bối cảnh giao thương giữa các quốc gia ngày càng phát triển và mức độ hội nhập kinh tế quốc tế ngày càng sâu rộng, bên cạnh luồng tiền kiều hối chuyên về góp phần hỗ trợ xây dựng đất nước cũng phát sinh nhu cầu chuyển tiền ra nước ngoài của các tổ chức, doanh nghiệp Việt Nam nhằm các mục đích tài trợ, viện trợ, cứu trợ ngày càng lớn.

Nằm trong vùng tiếp giáp với miền Trung Nam Bộ và Tây Nguyên, gần thành phố Hồ Chí Minh và Bà Rịa - Vũng Tàu, Đồng Nai là tỉnh có vị trí địa lý, cơ sở hạ tầng thuận lợi cho giao lưu,

hội nhập, thu hút đầu tư nước ngoài và phát triển kinh tế. Với vị trí địa lý thuận lợi đã cho phép Đồng Nai phát triển các khu công nghiệp (KCN) và thu hút đầu tư trong nước và nước ngoài tăng dần qua các năm. Hiện nay, Đồng Nai có 30 khu công nghiệp và 33 cụm công nghiệp đã đi vào hoạt động với tốc độ tăng trưởng kinh tế nhanh, môi trường đầu tư thông thoáng. Với vị trí địa lý thuận lợi với số lượng các công ty nước ngoài tại KCN ngày càng tăng, song song diễn biến trên thị trường ngoại hối (TTNH) càng phức tạp đã đặt ra yêu cầu gia tăng quản lý cũng như kiểm soát chặt chẽ hơn nữa đối với hoạt động ngoại hối của các tổ chức, cá nhân của NHNN nói chung và tại Đồng Nai nói riêng. Nhìn chung, NHNN có nhiệm vụ quản lý nhà nước ở tầm vĩ mô nhưng với vai trò là Chi nhánh (CN) NHNN tại tỉnh Đồng Nai lại có nhiệm vụ quản lý của Chi nhánh ở tầm vi mô hơn, cụ thể là quản lý về ngoại hối, quản lý hoạt

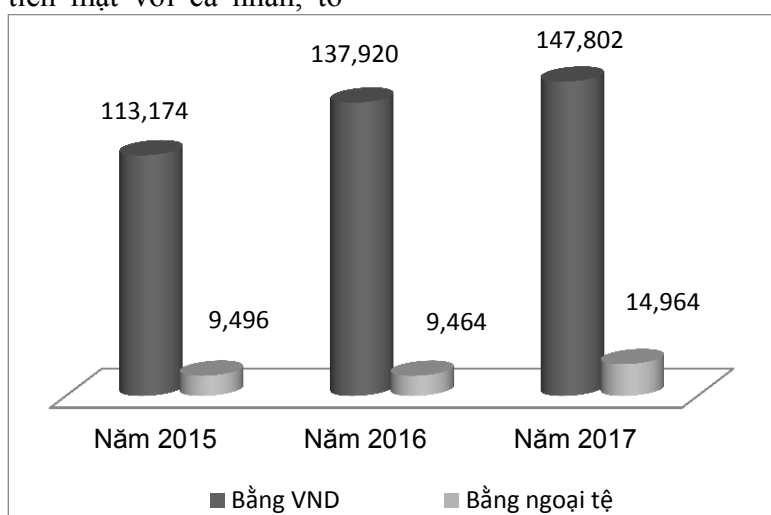
¹Ngân hàng Nhà nước Việt Nam – CN Đồng Nai
Email: thuhangsbv@gmail.com

động vay trả nợ nước ngoài của người cư trú là các đối tượng được thực hiện tự vay, tự trả nợ nước ngoài theo quy định của pháp luật, kinh doanh vàng miếng trang sức, mỹ nghệ và một số hoạt động khác. Các nghiên cứu trước về QLNH tại Việt Nam như Nguyễn Thị Thúy Linh [1], Nguyễn Thị Hồng [2], Lê Thị Anh Đào [2], Trần Thị Lương Bình [4], Trần Thị Thanh Huyền [5] cho thấy đây là lĩnh vực có rất ít nhà nghiên cứu tiếp cận. Nguyên nhân chính là do khó khăn trong tiếp cận các số liệu để phân tích, cũng như có cơ sở để dự báo xu hướng trong tương lai. Việc nghiên cứu QLNH đối với quy mô toàn Việt Nam nói chung là ít, và hiện nay chưa có nghiên cứu nào về việc QLNH ở cấp CN NHNN cụ thể là tại NHNN CN tỉnh Đồng Nai. Nghiên cứu này được thực hiện với mục đích nghiên cứu thực trạng về công tác quản lý ngoại hối gồm về: (i) quản lý việc mua bán ngoại tệ tiền mặt với cá nhân, tổ

chức, (ii) công tác quản lý hoạt động thanh toán xuất nhập khẩu, (iii) công tác quản lý kiều hối, (iv) và công tác quản lý ngoại hối khác về hoạt động kinh doanh vàng, trang sức mỹ nghệ và các khoản vay nước ngoài. Từ kết quả nghiên cứu, bài viết cũng đưa ra các khuyến nghị nhằm nâng cao công tác QLNH tại NHNN CN Đồng Nai.

2. Thực trạng về công tác quản lý ngoại hối của Ngân hàng Nhà nước trên địa bàn tỉnh Đồng Nai

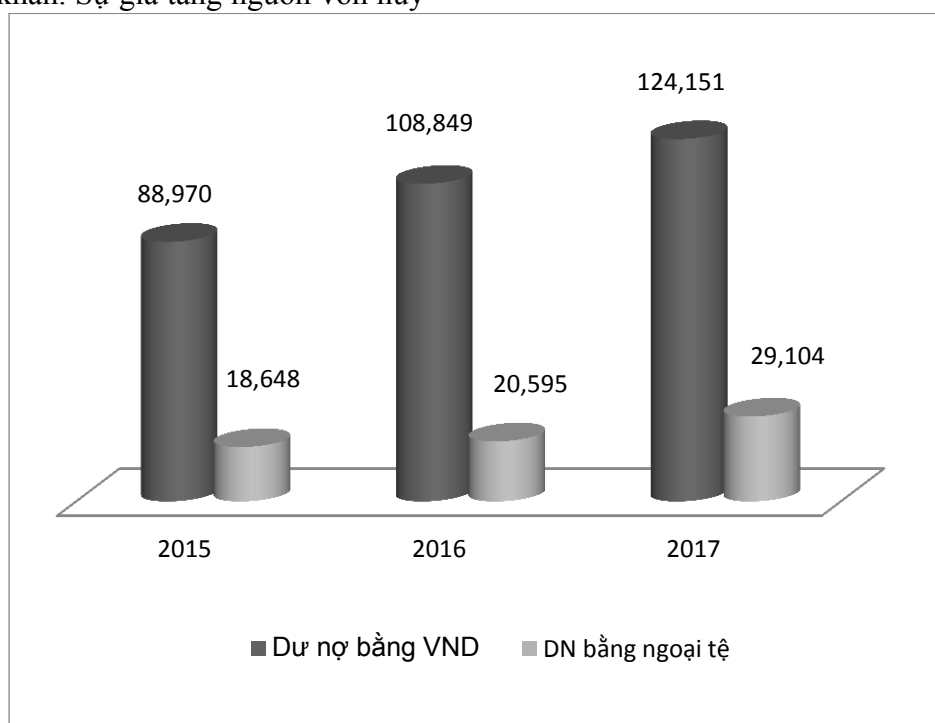
Trong giai đoạn 2015-2017, NHNN CN Đồng Nai đẩy mạnh công tác huy động vốn bằng ngoại tệ nhằm gia tăng nguồn dự trữ ngoại hối, cũng như cung cấp các giao dịch thanh toán phục vụ cho nhu cầu ngoại tệ của các doanh nghiệp, đặc biệt là các công ty đang hoạt động tại các KCN trong tỉnh nhà. Việc huy động tiền bằng ngoại tệ tại Chi nhánh có sự gia tăng tốt qua các năm (đồ thị hình 1).

Hình 1: Tình hình huy động vốn phân theo loại tiền 2015-2017 [6]

Có thể nhận định đây là sự cố gắng vượt bậc của chi nhánh trong việc huy động ngoại tệ trong giai đoạn 2015-2017, cụ thể khi NHNN đã giảm lãi suất tối đa tiền gửi USD của tổ chức và cá nhân xuống còn 0%/năm, thấp hơn nhiều so với mặt bằng lãi suất huy động bằng VND phổ biến ở mức 4,5% - 7,2%/năm tùy kỳ hạn gửi, thì cho thấy việc huy động bằng ngoại tệ trên thực tế là khó khăn. Sự gia tăng nguồn vốn huy

động này cho thấy việc gửi tiền USD vào ngân hàng vẫn là kênh an toàn, góp phần chủ động vốn ngoại tệ của NHNN tại CN Đồng Nai để đầu tư cho nền kinh tế vẫn là mục tiêu hàng đầu của các tổ chức tín dụng (TCTD). Việc huy động vốn bằng ngoại tệ gia tăng trong giai đoạn 2015-2017 thực tế là phục vụ cho nhu cầu sử dụng ngoại tệ cũng được gia tăng tương ứng (đồ thị hình 2).

Hình 2: Tình hình dư nợ phân theo loại tiền 2015-2017 [6]

Trong giai đoạn 2015-2017, NHNN CN Đồng Nai thực hiện ba nhiệm vụ chính trong QLNH là quản lý dịch vụ kiều hối; mua bán ngoại tệ tiền mặt với cá nhân, tổ chức; thanh toán xuất, nhập khẩu và một số hoạt động khác. Bảng 1 cho thấy tình hình QLNH qua 3 năm có sự chuyển biến theo chiều hướng tích

cực, cụ thể dịch vụ kiều hối trong giai đoạn này doanh số nhận đạt 11.179.288 ngàn USD trong đó doanh số trả là 10.792.933 ngàn USD, do doanh số nhận lớn hơn doanh số trả nên khoản mục dịch vụ kiều hối trong giai đoạn này đã thặng dư 386.295 ngàn USD.

Bảng1: Tình hình quản lý ngoại hối trong giai đoạn 2015-2017

ĐVT : 1.000 USD

Chỉ tiêu	Khoản mục	Số tiền	Thặng dư/(Thâm hụt)		
1. Dịch vụ kiều hối	a. Doanh số nhận	11.179.228	386.295		
	b. Doanh số trả	10.792.933			
2. Mua bán ngoại tệ tiền mặt với cá nhân, tổ chức	a. Loại ngoại tệ USD	- Lượng mua vào	13.175.948	12.913.516	
		- Lượng bán ra			15.029.409
	b. Loại ngoại tệ EUR quy USD	- Lượng mua vào	353.641		80.262
		- Lượng bán ra	273.380		
	c. Loại ngoại tệ tương đương quy USD	- Lượng mua vào	101.771		(342.693)
		- Lượng bán ra	444.465		
3. Thanh toán xuất, nhập khẩu	a. Hàng xuất	20.899.629	(290.921)		
	b. Hàng nhập	21.190.551			
Tổng cộng			13.008.889		

(Nguồn: [6])

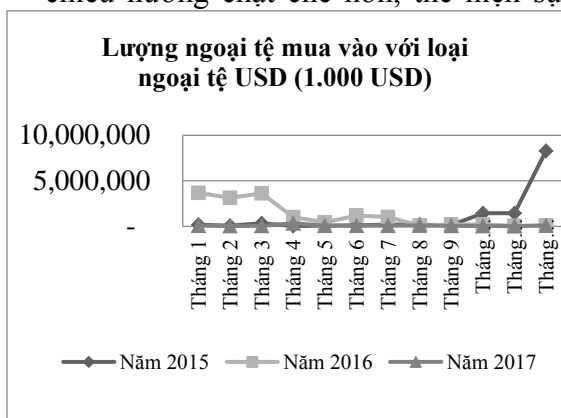
Có thể nhận thấy việc huy động vốn (bảng 1) của NHNN CN Đồng Nai đối với ngoại tệ chủ yếu là ngoại tệ mạnh (tiền USD và EUR), còn lại là các loại ngoại tệ tương đương quy USD không đáng kể.

2.1. Thực trạng về công tác quản lý mua bán ngoại tệ tiền mặt với cá nhân, tổ chức

Các chính sách đều được NHNN VN công khai trên trang điện tử của NHNN mục thủ tục hành chính, đến các CN NHNN các tỉnh nói chung và NHNN tỉnh Đồng Nai nói riêng theo chức năng nhiệm vụ của từng phòng. Kết quả của việc mua bán ngoại tệ tiền mặt với các tổ chức, cá nhân trên địa

bàn tỉnh Đồng Nai trong giai đoạn 2015-2017. Có thể nói, đây là hoạt động nổi bật và mang lại thặng dư cao nhất trong các hoạt động ngoại hối thuộc quản lý của NHNN CN Đồng Nai. Hoạt động mua bán ngoại tệ tiền mặt với cá nhân, tổ chức này bao gồm ba hoạt động chính là: mua bán USD, EUR (quy theo EUR) và các loại ngoại tệ khác tương đương quy USD. Tuy nhiên, tình trạng mua bán này được nhận định tại năm 2017 có chiều hướng đi xuống. Qua đồ thị hình 3 và hình 4 có thể nhận thấy tình hình mua bán ngoại tệ tiền mặt là USD của cá nhân và tổ chức được NHNN CN Đồng Nai kiểm soát theo

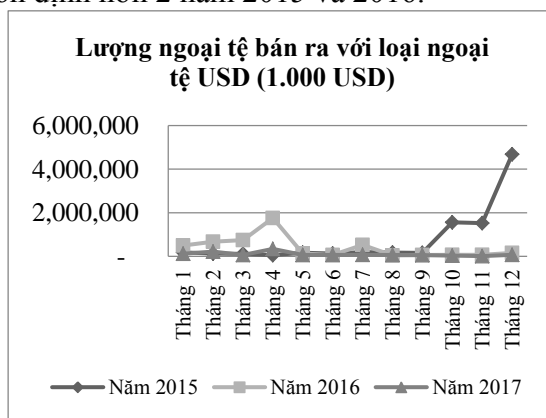
chiều hướng chặt chẽ hơn, thể hiện sự

Hình 3: Lượng ngoại tệ mua vào với loại ngoại tệ USD (1.000USD) [6]

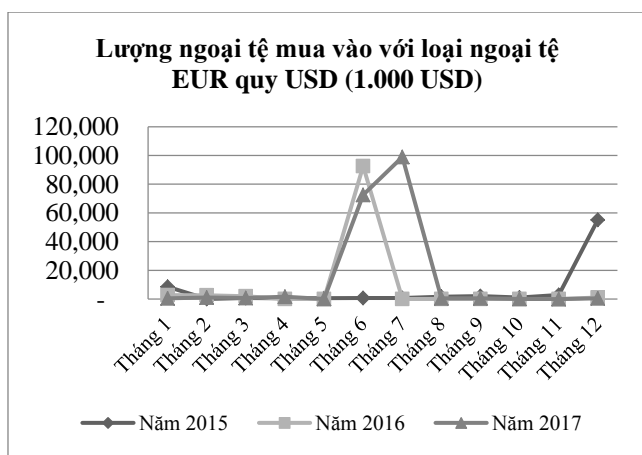
Tuy nhiên, tình trạng mua bán này được nhận định tại năm 2017 có chiều hướng gia tăng. Cụ thể, năm 2017 lượng kiều hối mua vào đạt 177.090 ngàn USD, thấp hơn nhiều so với lượng kiều hối bán ra là 86.028 ngàn USD, điều này đã góp phần vào thặng dư ngoại hối của năm 2017 là 91.062 ngàn USD (bảng 2) cao nhất trong giai đoạn 2015-2017.

ổn định hơn 2 năm 2015 và 2016.

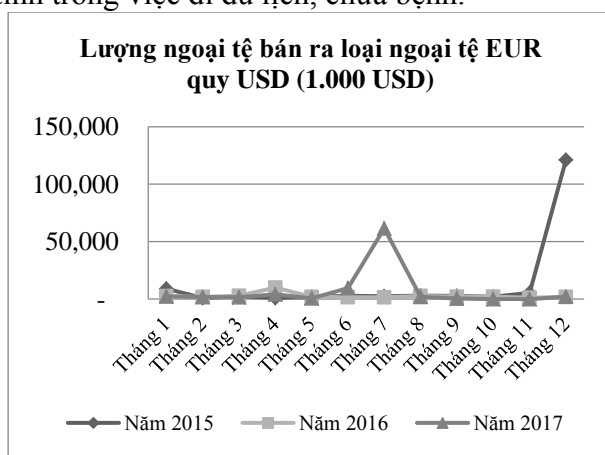
Hình 4: Lượng ngoại tệ bán ra với loại ngoại tệ USD (1.000USD) [6]

Chi tiết hơn, đồ thị hình 5 và hình 6 cho thấy lượng ngoại tệ mua và bán tiền mặt là EUR quy USD của cá nhân, tổ chức trong giai đoạn 2015- 2017 có sự biến động trong tháng 5, 6 và 7 trong năm, cụ thể đối với việc mua bán ngoại tệ tương đương quy USD thì trong giai đoạn 2015-2017 tình hình này thâm hụt kéo dài, đây là tình trạng gia tăng sử dụng ngoại tệ khác của người dân trong tình trạng việc đi du lịch, chữa bệnh.

Hình 5: Lượng ngoại tệ mua vào với loại ngoại tệ EUR quy USD (1.000 USD) [6]

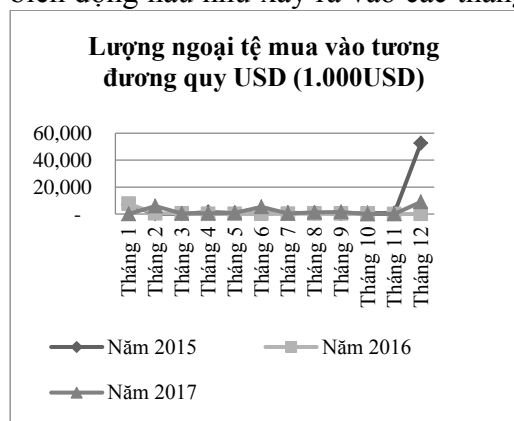
Đồ thị hình 7 và hình 8 cho thấy lượng ngoại tệ tiền mặt mua và bán

Hình 6: Lượng ngoại tệ bán ra với loại ngoại tệ EUR quy USD (1.000 USD) [6]

tương đương quy USD của cá nhân, tổ chức trong giai đoạn 2015- 2017 biến

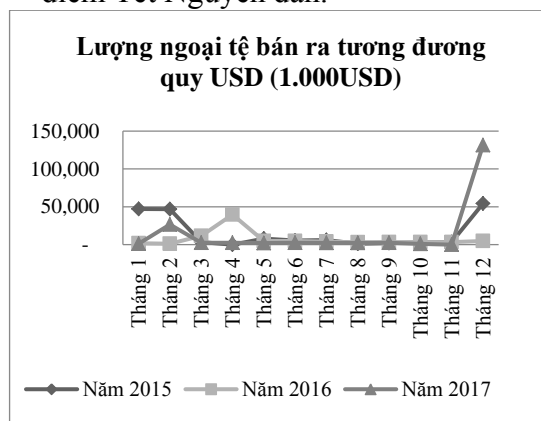
động không nhiều qua các tháng trong năm. Đáng lưu tâm là lượng tiền này biến động hầu như xảy ra vào các tháng

Hình 7: Lượng ngoại tệ mua vào tương đương quy USD (1.000USD) [6]

Qua kiểm tra tình hình thực tế phần lớn các đơn vị có liên quan đến việc mua bán ngoại tệ mặt chấp hành đúng các quy định như: không nhận thanh toán, không niêm yết, quảng cáo, báo giá, định giá, ghi trong hợp đồng, thỏa thuận và các hình thức tương tự khác bằng ngoại tệ. Tuy nhiên, chưa có đơn vị nào bị phạt trong giai đoạn này, chủ yếu là các văn bản nhắc nhở của NHNN CN Đồng Nai. Các lỗi vi phạm trong giai đoạn 2015-2017 là: (1) Đa phần các đơn vị có liên quan đến việc mua bán ngoại tệ mặt đã tổ chức các buổi họp, tập huấn nội bộ cho cán bộ mới, có phân công nhiệm vụ của những cá nhân liên quan nhưng không ban hành quy trình thực hiện nghiệp vụ bằng văn bản; chưa niêm yết, thông báo công khai tỷ giá mua ngoại tệ tiền mặt với đồng Việt Nam tại địa điểm đặt đại lý đổi ngoại tệ và thực hiện mua ngoại tệ với khách hàng theo đúng tỷ giá đã niêm yết, thông báo. (2) Tỷ giá ngoại tệ được đại

cuối năm, cụ thể là tháng 12 và quý 1 trong các năm. Biến động là do thời điểm Tết Nguyên đán.

Hình 8: Lượng ngoại tệ bán ra tương đương quy USD (1.000USD) [6]

lý áp dụng theo tỷ giá của ngân hàng nơi đơn vị làm đại lý cung cấp ngày hôm trước qua email người phụ trách kế toán nhưng chưa niêm yết công khai tỷ giá đổi ngoại tệ tiền mặt tại địa điểm đặt đại lý đổi ngoại tệ; chưa thực hiện bán số ngoại tệ cho TCTD ủy nhiệm đúng theo quy định; chưa tuân thủ thỏa thuận về mức tồn quỹ được để lại và thời hạn phải bán số ngoại tệ tiền mặt mua được cho TCTD ủy nhiệm. Đây là những vấn đề cần chú trọng để công tác QLNH tại tỉnh nhà được hoàn thiện hơn.

2.2. Thực trạng về công tác quản lý hoạt động thanh toán xuất nhập khẩu

Trong giai đoạn 2015-2017, NHNN CN Đồng Nai triển khai tổ chức thực hiện các cơ chế, chính sách, kế hoạch, chương trình, đề án phát triển và đẩy mạnh xuất khẩu hàng hóa; phát triển dịch vụ xuất khẩu, quản lý nhập khẩu hàng hóa trên địa bàn tỉnh Đồng Nai. Tiến hành quản lý hoạt động xuất nhập khẩu hàng hóa của các doanh nghiệp

trong nước, doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài và thương nhân không hiện diện tại Đồng Nai; hoạt động của các văn phòng, chi nhánh của thương nhân nước ngoài tại Việt Nam trên địa bàn tỉnh. Kết quả của việc QLNH trong việc thanh toán xuất nhập khẩu của NHNN

CN Đồng Nai trong giai đoạn 2015-2017 có nhiều biến động, thể hiện trong bảng 2, rõ nét nhất là trong năm 2016 có tình trạng xuất siêu, năm 2017 chứng kiến hiện tượng nhập siêu của các doanh nghiệp tỉnh nhà.

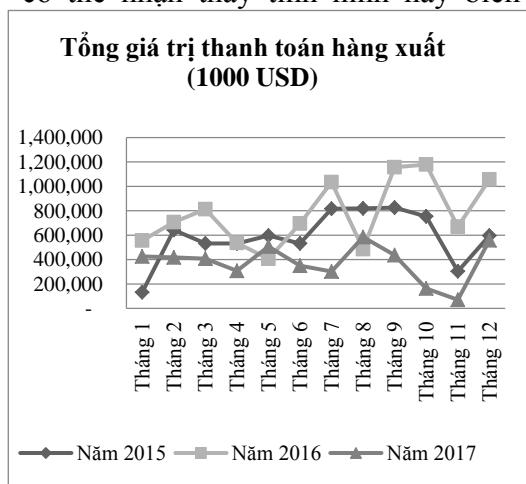
Bảng 2: Tình hình thanh toán xuất nhập khẩu giai đoạn 2015-2017

(ĐVT: 1.000USD)

Thanh toán xuất nhập khẩu	Năm			So sánh 2016/2015		So sánh 2017/2016	
	2015	2016	2017	Số tiền	%	Số tiền	%
Hàng xuất	7.079.819	9.291.030	4.528.780	2.211.211	31,23	-4.762.250	-51,26
Hàng nhập	7.073.000	7.405.324	6.712.226	332.324	4,70	-693.098	-9,36
Thặng dư/thâm hụt	6.819	1.885.706	-2.183.446	1.878.887	27.555	-4.069.152	-215,79

[Nguồn: [6]]

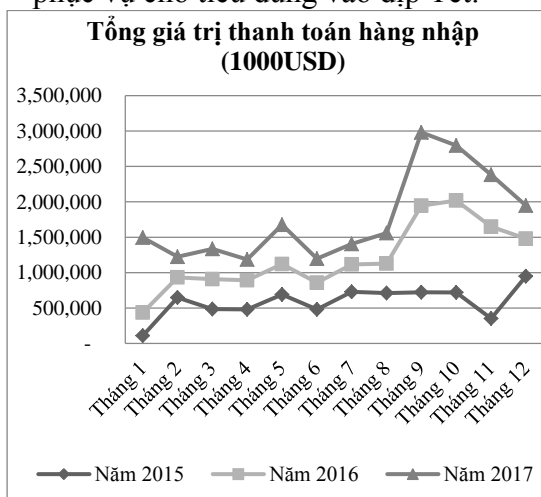
Đồ thị hình 9 và hình 10 thể hiện doanh số mua và bán ngoại tệ hàng xuất khẩu trong giai đoạn 2015- 2017, có thể nhận thấy tình hình này biến

Hình 9: Tổng giá trị thanh toán hàng xuất theo tháng (1.000USD) [6]

Tại NHNN CN Đồng Nai, công tác tổ chức thanh kiểm tra trong việc thực hiện các chính sách liên quan đến công tác quản lý hoạt động xuất nhập khẩu được kết hợp chung với công tác quản lý

động hầu như xảy ra ở các tháng trong năm, đó là do nhu cầu các doanh nghiệp nhập hàng nước ngoài nhằm phục vụ cho tiêu dùng vào dịp Tết.

Hình 10: Tổng giá trị thanh toán hàng nhập theo tháng (1.000USD) [6]

mua bán ngoại tệ tiền mặt với cá nhân, tổ chức. Trong giai đoạn 2015-2017 các lỗi vi phạm trong công tác quản lý hoạt động xuất nhập khẩu thường là công tác báo cáo hàng quý trễ hạn so với quy định, một

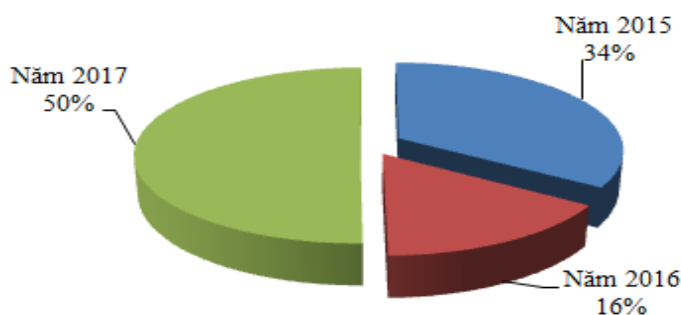
số kỳ báo cáo quý thực hiện trễ hạn, sai mẫu biểu gây ảnh hưởng trong công tác thống kê số liệu báo cáo NHNN Việt Nam. Tuy nhiên, chưa có văn bản phạt các lỗi vi phạm trên được Chi nhánh NHNN Đồng Nai ban hành, chủ yếu chỉ là các biên bản nhắc nhở.

2.3. Thực trạng về công tác quản lý kiều hối

Trong giai đoạn 2015-2017 NHNN CN Đồng Nai đã chủ động tăng cường công tác quản lý kiều hối nhằm đảm bảo ổn định thị trường, tăng quy mô dự trữ ngoại hối, thu hút ngoại tệ từ nguồn kiều hối. Chi nhánh NHNN tiến hành triển khai quản lý dựa trên Pháp lệnh Ngoại hối và Nghị định số 70/2014/NĐ-CP ngày 17/7/2014 hướng dẫn thi hành một số điều của Pháp lệnh Ngoại hối sửa đổi, tạo điều kiện thuận lợi và bảo đảm lợi ích hợp pháp cho tổ chức, cá nhân tham gia hoạt động ngoại hối, phù hợp với yêu cầu thực tiễn, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế tại tỉnh nhà. Việc tổ chức

thực hiện quản lý các chính sách về kiều hối được giao cho một cán bộ chuyên trách quản lý. Cán bộ này có trách nhiệm quản lý, theo dõi và tổng hợp báo cáo cho giám đốc NHNN CN Đồng Nai để báo cáo cho Vụ Quản lý Ngoại hối của NHNN Việt Nam.

Kết quả của quá trình tổ chức thực hiện quản lý kiều hối trong giai đoạn 2015-2017 được thể hiện ở bảng 1 cũng cho thấy công tác quản lý dịch vụ kiều hối cũng đóng vai trò quan trọng trong công tác QLNH của NHNN CN Đồng Nai, trong đó lượng kiều hối thặng dư đạt 386.295 ngàn USD có phần đóng góp lớn nhất của năm 2017 (hình 11). Chi tiết dịch vụ kiều hối theo năm cho thấy, giai đoạn 2015-2017, hầu như lượng kiều hối đều có xu hướng giảm. Đóng góp một phần trong phần thặng dư của khoản mục này là sự gia tăng doanh số nhận kiều hối của năm 2017, chiếm hơn 50% tổng thặng dư trong giai đoạn 2015-2017 (hình 11).

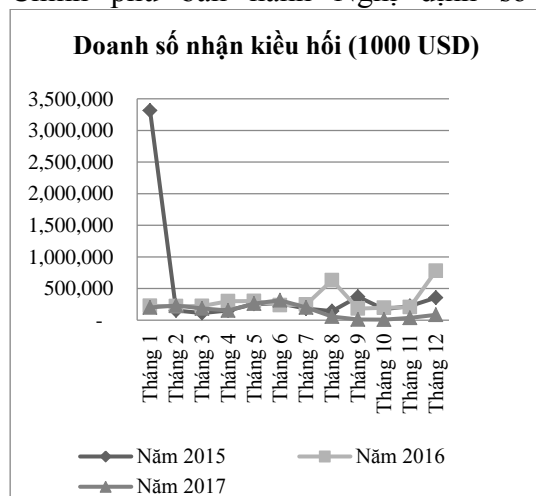
Hình 11: Tình hình thặng dư dịch vụ kiều hối trong giai đoạn 2015-2017 (ĐVT : 1.000USD) [6]

Có thể nhận thấy doanh số nhận nhiều hơn doanh số trả kiều hối nên nếu xét theo từng năm thì vẫn duy trì được tình trạng thặng dư kiều hối. Tuy nhiên, theo chiều hướng tổng thể thì có sự suy

giảm kiều hối mạnh trong giai đoạn này. Đồ thị hình 12 và hình 13 cho thấy lượng kiều hối nhận và trả trong năm thường biến động cao vào tháng 8 và tháng 12, vì đây là thời điểm Tết

Nguyên Đán, kiều bào về quê ăn Tết. Trường hợp nhận và trả kiều hối đột biến vào tháng 1 năm 2015 vì thời điểm nay Quốc hội ban hành Luật nhà ở số 65/2014/QH13 ngày 25/11/2014 và Chính phủ ban hành Nghị định số

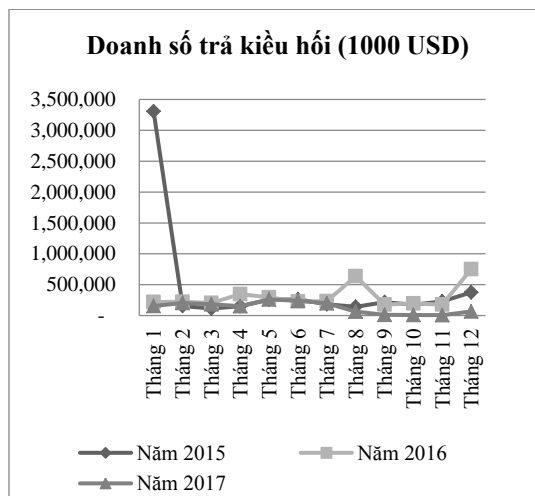
99/2015/NĐ-CP ngày 20/10/2015 cho phép cá nhân nước ngoài có thể sở hữu nhà tại Việt Nam. Tại NHNN Chi nhánh Đồng Nai chưa có cuộc thanh kiểm tra về lĩnh vực này.

Đồ thị 12: Doanh số nhận kiều hối (1000 USD) [6]

2.4. Thực trạng về công tác quản lý hoạt động ngoại hối khác

Trong giai đoạn 2015-2017, đối với hoạt động QLNH khác tại NHNN CN tỉnh Đồng Nai chủ yếu là quản lý kinh doanh vàng, trang sức, mỹ nghệ và quản lý các khoản vay nước ngoài. Việc tổ chức thực hiện quản lý kinh doanh vàng, trang sức, mỹ nghệ và quản lý các khoản vay nước ngoài được giao cho một cán bộ chuyên trách quản lý, căn cứ vào các thông tư và nghị định đã ban hành của NHNN Việt Nam. Trong giai đoạn này, Chi nhánh NHNN Đồng Nai đã thực hiện tốt các thủ tục hành chính về quản lý HĐKD vàng trên địa bàn cũng như hướng dẫn về thủ tục, tạo mọi điều kiện thuận lợi trong việc tiếp nhận hồ sơ, cấp giấy chứng nhận đủ điều kiện

Đồ thị 13: Doanh số trả kiều hối (1000 USD) [6]

sản xuất vàng trang sức, mỹ nghệ. Cụ thể, năm 2015, tổng số doanh nghiệp được cấp Giấy chứng nhận đủ điều kiện sản xuất vàng TSMN là 213 doanh nghiệp. Năm 2016 đã cấp thêm 03 Giấy chứng nhận đủ điều kiện sản xuất vàng TSMN cho 03 doanh nghiệp. Tính đến 30/11/2016, tổng số doanh nghiệp được cấp Giấy chứng nhận đủ điều kiện sản xuất vàng TSMN là 235 doanh nghiệp, và con số này năm 2017 là 243. Về kinh doanh vàng miếng nhìn chung, tình hình hoạt động kinh doanh vàng miếng ổn định, hoạt động theo đúng quy định tại Nghị định 24/2012/NĐ-CP ngày 03/4/2012 của Chính phủ. Cụ thể, năm 2015 trên địa bàn tỉnh Đồng Nai có 50 điểm giao dịch của 11 Chi nhánh ngân hàng thương mại (NHTM) và Công ty

trang sức vàng bạc đá quý Phú Nhuận (PNJ). Số điểm giao dịch này đã tăng lên trong năm 2016 là 51 điểm giao dịch (của 11 Chi nhánh NHTM, Công ty trang sức vàng bạc đá quý Phú Nhuận và Công ty SJC). Số điểm giao dịch này không thay đổi trong năm 2017. Để thực hiện việc quản lý kinh doanh vàng, trang sức và mỹ nghệ và quản lý các khoản vay nước ngoài trong giai đoạn 2015-2017, NHNN CN tỉnh Đồng Nai thường xuyên thực hiện các buổi tập huấn về các quy định về hoạt động kinh doanh vàng và các công ty có các khoản vay nước ngoài theo các quy định mới ban hành của NHNN Việt Nam. Chủ yếu việc quản lý hoạt động mua, bán vàng miếng của các tổ chức, cá nhân chỉ được thực hiện tại các tổ chức tín dụng và doanh nghiệp được NHNN cấp Giấy phép kinh doanh mua, bán vàng miếng. Tình hình và kết quả xử lý trong việc quản lý kinh doanh vàng, trang sức và mỹ nghệ trong giai đoạn 2015-2017 các lỗi vi phạm trong vấn đề quản lý kinh doanh vàng và trang sức mỹ nghệ như về kiểm định cân vàng, trong địa bàn tỉnh thì có 94% số cân vàng đủ điều kiện chất lượng, còn 6% còn lại là hết hiệu lực; mua bán không có hóa đơn – chứng từ mua bán (đầu vào - khi kiểm tra liên ngành); khi kiểm tra độ tinh khiết và hàm lượng vàng, trong giai đoạn này có 88,88% doanh nghiệp thực hiện đúng tiêu chuẩn công bố tiêu chuẩn chất lượng áp dụng trong sản xuất vàng; khi đăng ký đủ điều kiện kinh doanh vàng TSMN

nhưng không kinh doanh vàng thường không báo cáo theo quy định cùng với thực trạng là doanh nghiệp không được kinh doanh vàng miếng nhưng vẫn bán.

Về quản lý các khoản vay nước ngoài, trong giai đoạn 2015-2017, NHNN CN tỉnh Đồng Nai đã thực hiện hướng dẫn các doanh nghiệp thực hiện các thủ tục về đăng ký các khoản vay theo hướng tinh giảm thủ tục, tránh rườm rà. Cụ thể, trong năm 2015, số lượng khoản vay đã xác nhận đăng ký 294 của 140 công ty với số tiền 370 triệu USD; xác nhận đăng ký thay đổi 271 khoản vay của các công ty. Trong năm 2016, số lượng khoản vay đã xác nhận đăng ký 218 với số tiền 248 triệu USD; xác nhận đăng ký thay đổi 296 khoản vay của các công ty. Trong năm 2017, số lượng khoản vay đã xác nhận đăng ký là 172 với số tiền tương đương 502 triệu USD; xác nhận đăng ký thay đổi 200 khoản vay của các công ty. Quá trình kiểm tra các doanh nghiệp cho thấy trong giai đoạn này các đơn vị đều thực hiện nghiêm túc việc đăng ký vay, trả nợ nước ngoài; chuyển tiền thanh toán và sử dụng tiền vay theo đúng quy định, các đơn vị đều nghiêm túc chấp hành việc đăng ký vay trả nợ nước ngoài, chuyển tiền thanh toán và sử dụng tiền vay đúng theo quy định. Việc chấp hành chế độ báo cáo đã được đoàn kiểm tra phổ biến và hướng dẫn để các đơn vị thực hiện đầy đủ, kịp thời. Đồng thời qua các cuộc kiểm tra NHNN CN tỉnh Đồng Nai cũng tuyên truyền, phổ biến các chủ trương, chính sách có liên

quan đến lĩnh vực ngoại hối, tổng hợp các kiến nghị của các đơn vị được kiểm tra chuyển đến các bộ phận có liên quan để xem xét giải quyết.

2.5. Những hạn chế yếu kém trong công tác quản lý hoạt động ngoại hối trên địa bàn tỉnh Đồng Nai

Thứ nhất, việc mua bán ngoại tệ mặt với các tổ chức tín dụng trên địa bàn và các đại lý thu đổi ngoại tệ trong thời gian qua đã diễn ra việc chủ quan trong công tác báo cáo, cụ thể là báo cáo quý. Nguyên nhân là do các công ty có liên quan đến việc mua bán ngoại tệ mặt và các đại lý thu đổi ngoại tệ có xảy ra nghiệp vụ mua bán, trao đổi nhưng với số lượng ngoại tệ ít hoặc có số lượng nghiệp vụ mua bán ít gây ra sự chủ quan, lơ là trong công tác báo cáo tình hình với chi nhánh NHNN tỉnh Đồng Nai. Đáng chú là tình trạng chủ quan, lơ là trong công tác báo cáo tình hình với chi nhánh NHNN lại xảy ra thường xuyên đối với các doanh nghiệp có vốn vay và trả nợ vay nước ngoài trong hoạt động thanh toán xuất nhập khẩu. Trên thực tế, NHNN chi nhánh Đồng Nai đã thực hiện triển khai việc báo cáo theo phần mềm quản lý báo cáo mua bán ngoại tệ tiền mặt theo Thông tư 35 của NHNN Việt Nam, trong đó có cả báo cáo quý. Việc triển khai này có thể nói đã được phổ biến và tập huấn cụ thể đối với các cá nhân và tổ chức có liên quan, tuy nhiên các doanh nghiệp này đã bỏ qua khâu báo cáo quý mà chỉ báo cáo năm.

Thứ hai, đối với hoạt động mua bán ngoại tệ tiền mặt với các tổ chức, cá nhân, vì địa bàn Tỉnh Đồng Nai rộng nên có một số vị trí đặt đại lý thu đổi ngoại tệ cách xa ngân hàng ủy nhiệm làm đại lý, điều này gây khó khăn cho công tác báo cáo, nộp ngoại tệ mặt của các đơn vị này vào các tổ chức tín dụng được NHNN CN Đồng Nai ủy nhiệm nhận ngoại tệ. Hiện tại, quy định này là 07 ngày và không tối đa không quá 2.000 USD.

Thứ ba, đối với hoạt động quản lý kinh doanh vàng, trang sức, mỹ nghệ và quản lý các khoản vay nước ngoài, trong giai đoạn nghiên cứu, việc quản lý hoạt động này chưa triệt để, nhất là khâu cấp giấy phép kinh doanh và đi vào hoạt động. Do nhân sự mỏng nhưng địa bàn rộng nên việc kiểm tra đồng bộ tất cả các đơn vị có xin giấy phép kinh doanh vàng và kinh doanh vàng miếng chưa đồng bộ, chưa thanh kiểm tra hết hoạt động này trên địa bàn tỉnh.

Việc thực hiện đăng ký tài khoản truy cập trang điện tử đối với việc hoạt động quản lý các khoản vay nước ngoài để phục vụ cho công tác lưu trữ cơ sở dữ liệu, khai báo thông tin đăng ký, đăng ký thay đổi khoản vay, báo cáo tình hình thực hiện khoản vay theo quy định tại Thông tư 03/TT-NHNN ngày 26/02/2016 của NHNN Việt Nam hướng dẫn một số nội dung về quản lý ngoại hối đối với việc vay, trả nợ nước ngoài của doanh nghiệp chưa được các doanh nghiệp thực hiện triệt để, chưa có bản bằng Tiếng Anh, gây khó khăn cho

người sử dụng, đặc biệt là các doanh nghiệp có người đứng đầu là người nước ngoài.

3. Khuyến nghị

Về công tác quản lý ngoại hối đối với dịch vụ kiều hối, mặc dù trong thời gian 2015-2017 luôn thặng dư lượng kiều hối tính theo năm, nhưng xét về số lượng đóng góp vào thặng dư kiều hối chung của tỉnh thì lại theo chiều hướng giảm. Để thu hút mạnh hơn nữa dòng kiều hối chảy về Việt Nam cụ thể là tại tỉnh Đồng Nai, hạn chế những tác động ngoài mong muốn, tận dụng tính ưu việt của nguồn kiều hối, trong thời gian tới cần thực hiện đồng bộ một số giải pháp sau:

(i) Qua phân tích thực trạng kiều hối cho thấy hầu hết lượng kiều hối gia tăng chuyển về vào các tháng Tết, tuy nhiên mặc dù các ngân hàng rầm rộ triển khai chương trình khuyến mãi vào các tháng 11, 12 và Tết Nguyên đán, mức phí lại không hề ưu đãi đối với người nhận tiền. Do đó, cần có sự định hướng của NHNN CN Đồng Nai trong việc giảm các loại phí liên quan đến việc nhận kiều hối của người dân trong tỉnh.

(ii) NHNN CN Đồng Nai cần phối hợp với các cơ quan có liên quan trong tỉnh triển khai các chính sách mới ban hành, như Thông tư số 11/2016/TT-NHNN về sửa đổi, bổ sung một số văn bản quy phạm pháp luật về hướng dẫn về quản lý ngoại hối đối với hoạt động đầu tư ra nước ngoài; Thông tư số 28/2016/TT-NHNN về sửa đổi, bổ sung một số điều của Thông tư số

21/2014/TT-NHNN ngày 14 tháng 8 năm 2014 của Thống đốc NHNN Việt Nam hướng dẫn về phạm vi hoạt động ngoại hối, điều kiện, trình tự, thủ tục chấp thuận hoạt động ngoại hối của tổ chức tín dụng, chi nhánh ngân hàng nước ngoài nhằm định hướng hoặc tạo động lực để kiều hối đầu tư vào khu vực sản xuất và các lĩnh vực phát triển nguồn nhân lực như giáo dục và sức khỏe cộng đồng... nhằm tạo ra các hiệu ứng phát triển tích cực về lâu dài cho tỉnh nhà. Bởi về bản chất nguồn kiều hối là tiền của dân nên việc quyết định đầu tư vào đâu là quyền của họ. Muốn hướng kiều bào đầu tư vào sản xuất, kinh doanh hay những hoạt động khác mang lại lợi ích cho tỉnh thì cần có những chính sách tích cực để tạo niềm tin cho kiều bào hay những người thụ hưởng nguồn tiền này.

(iii) Công tác tuyên truyền đối ngoại cần được đổi mới, nâng cao hiệu quả bằng nhiều hình thức phù hợp (các kênh phát thanh, truyền hình phục vụ người Việt Nam ở nước ngoài, phát thanh, truyền hình đối ngoại, truyền hình qua mạng IPTV hoặc hệ thống truyền hình của nước sở tại); tăng cường hơn nữa sự gắn bó của người Việt Nam ở nước ngoài với đất nước; đẩy mạnh thông tin tuyên truyền và vận động bạn bè quốc tế.

Về quản lý việc mua bán ngoại tệ tiền mặt với cá nhân, tổ chức, NHNN CN Đồng Nai thực hiện việc quản lý việc mua bán ngoại tệ tiền mặt với cá nhân, tổ chức thông qua việc kiểm tra các đại lý thu đổi ngoại tệ và tình hình

lưu giữ tiền mặt tại các công ty có thu nhập ngoại tệ. Mặc dù nội dung kiểm tra cũng đã được thông báo trước, thông thường là kiểm tra pháp nhân; kiểm tra việc chấp hành các quy định của pháp luật về niêm yết, quảng cáo, mua, bán, thanh toán, ký hợp đồng bằng ngoại tệ; kiểm tra việc chấp hành các quy định về ngoại hối theo quy định của pháp luật; kiểm tra việc thực hiện chế độ báo cáo với NHNN CN tỉnh theo quy định. Tuy nhiên, trong quá trình thanh kiểm tra, các đại lý thu đổi ngoại tệ và các Công ty còn một số lỗi vi phạm, do đó, để nâng cao hiệu quả QLNH đối với khoản mục này, NHNN CN Đồng Nai cần khắc phục trong việc quản lý như sau:

(i) Cần phối hợp với các NHTM, các đại lý thu đổi ngoại tệ thường xuyên mở các lớp tập huấn và cấp giấy xác nhận nghiệp vụ đổi ngoại tệ, kỹ năng nhận biết ngoại tệ thật, giả, cách thức ghi hoá đơn, ghi chép sổ sách... nhằm nâng cao nghiệp vụ cho các nhân viên phụ trách khâu QLNH tại các cơ quan, doanh nghiệp.

(ii) Rà soát lại việc lắp đặt bảng hiệu ghi tên TCTD ủy nhiệm và tên đại lý đổi ngoại tệ tại các đại lý được ủy quyền để người dân được biết, đặt ở những nơi dễ nhìn, dễ nhận biết. Phải kiểm tra các đơn vị, tổ chức trong việc trang bị kết sắt riêng biệt hoặc ngăn trong kết sắt tại quầy để phục vụ cất trữ ngoại tệ tiền mặt phát sinh của nghiệp vụ thu đổi ngoại tệ. Phải niêm yết công khai tỷ giá đổi ngoại tệ tiền mặt tại địa điểm đặt Đại lý đổi ngoại tệ.

(iii) Trong thời gian qua, các lỗi vi phạm thường rơi vào lỗi vi phạm mức tồn quỹ và thời hạn lưu giữ tiền mặt tại quỹ theo quy định. Theo quy định, các đại lý được ủy quyền không được giữ ngoại tệ vượt quá 07 ngày, số ngoại tệ tối đa được phép giữ tối đa không quá 2.000 USD. Trên thực tế, có một số thời điểm nhiều công ty giữ mức tồn quỹ ngoại tệ trên 07 ngày trung bình từ 20 - 30 ngày, số lượng hơn 2.000USD. Theo Điều 47, Nghị định số 96/2014/NĐ-CP, thì việc xử lý các hành vi vi phạm quy định về chế độ báo cáo, quản lý và cung cấp thông tin được quy định tại khoản 1, khoản 2, là phạt tiền từ 5.000.000 đồng đến 10.000.000 đồng đối với hành vi gửi báo cáo không đúng thời hạn; không lưu giữ, bảo quản hồ sơ, tài liệu đúng thời hạn theo quy định; số liệu báo cáo gửi không chính xác từ 02 lần trở lên trong năm tài chính. Phạt tiền từ 10.000.000 đồng đến 15.000.000 đồng đối với hành vi không gửi đủ báo cáo hoặc báo cáo không đủ nội dung theo quy định của pháp luật. Tuy nhiên, trong thời gian qua tại NHNN CN Đồng Nai, chưa có một quyết định nào đối với các tổ chức, cá nhân vi phạm bị phạt tiền, hầu hết là nhắc nhở. Do đó, NHNN CN tỉnh Đồng Nai cần quản lý chặt chẽ hơn nữa khi xử lý vi phạm trong lĩnh vực này như thực hiện đúng mức phạt tiền như trong quy định tại Điều 47, Nghị định số 96/2014/NĐ-CP.

Về quản lý các hoạt động thanh toán, xuất nhập khẩu, trong thời gian qua, việc thanh kiểm tra đã phát hiện các lỗi vi phạm của các doanh nghiệp

thường vi phạm là không báo cáo đúng hạn. Đặc biệt là các lỗi vi phạm về tình trạng không báo cáo quý diễn ra thường xuyên, liên tục trong giai đoạn này. Nhưng chưa có biên bản phạt tiền nào đối với trường hợp này của NHNN CN Đồng Nai được ban hành. Do đó, để cải thiện vấn đề này và nâng cao việc QLNH trong vấn đề thanh toán xuất nhập khẩu thì NHNN CN Đồng Nai cần phải phối hợp với các TCTD. Cụ thể, NHNN CN Đồng Nai cần yêu cầu các TCTD hiện đang quản lý các doanh nghiệp xuất nhập khẩu có các báo cáo theo từng tháng, quý về tình hình xuất nhập khẩu theo từng doanh nghiệp, và tình hình QLNH cụ thể của từng loại tiền tương ứng, kết hợp với việc thông kê doanh số trả và doanh số nhận của các doanh nghiệp trong tỉnh.

Về việc quản lý hoạt động ngoại hối khác (kinh doanh vàng, vay trả nợ nước ngoài), ngoài các hoạt động QLNH kể trên, CN NHNN tại Đồng Nai còn tiến hành kiểm tra các doanh nghiệp có các khoản vay nước ngoài, về HDSX vàng TSMN của doanh nghiệp theo quy định của Nghị định 96/2014/NĐ-CP ngày 17/10/2014 của Chính phủ. Trên thực tế, khi kiểm tra các cơ sở này đều có vi phạm. Do đó, để nâng cao quản lý và góp phần đưa hoạt động vàng trên địa bàn đi vào nề nếp, kỷ cương, ngăn chặn các hành vi vi phạm pháp luật, NHNN CN Đồng Nai cần nâng cao quản lý các vấn đề như:

(i) Đẩy mạnh hoạt động thanh tra, kiểm tra, giám sát và tăng cường chế tài xử lý vi phạm trong lĩnh vực ngoại hối.

NHNN CN Đồng Nai tiếp tục chủ động phối hợp với các ban, ngành, đồng thời chỉ đạo bộ phận thanh tra, giám sát với các đơn vị chức năng trên địa bàn tập trung lực lượng tổ chức các đợt thanh tra, kiểm tra cao điểm để xử lý các hành vi vi phạm; đồng thời, tiếp tục rà soát các hành vi vi phạm ngoại hối có thể phát sinh trong thực tế để có những sửa đổi, bổ sung chính sách phù hợp, nhằm tăng cường các giải pháp về xử phạt đối với các hành vi vi phạm.

(ii) Ngoài ra, trong quá trình kiểm tra liên ngành, những trường hợp có đăng ký đủ điều kiện kinh doanh vàng TSMN nhưng không kinh doanh vàng, lại không báo cáo theo quy định đề nghị hiệu chỉnh lại giấy phép kinh doanh. Ngoài ra, cần có chế tài đối với các doanh nghiệp không được kinh doanh vàng miếng nhưng vẫn bán, nhằm đem lại một thị trường vàng và TSMN ổn định hơn.

(iii) Tăng cường công tác phối hợp với TCTD, các công ty để thực hiện quản lý nhà nước về ngoại hối, tiếp tục hạn chế tình trạng đô la hóa, góp phần ổn định tăng trưởng kinh tế trong tỉnh, hỗ trợ và nâng cao lòng tin của người dân vào đồng Việt Nam; phối hợp giải đáp các thắc mắc, kiến nghị của các tổ chức, cá nhân có hoạt động ngoại hối, phối hợp liên ngành trong việc xử lý các hành vi vi phạm về tiền tệ, ngân hàng, ngoại hối...

(iv) Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, tập huấn, giải đáp chính sách quản lý ngoại hối, phối hợp với các cơ quan liên quan tổ chức tập huấn và phổ

biến các văn bản quy phạm pháp luật mới ban hành để đảm bảo việc thực hiện các quy định về quản lý ngoại hối được đồng bộ, nghiêm túc.

(v) Cần có sự phối hợp của các cơ quan quản lý các cấp trong việc thống nhất trong việc xây dựng cơ sở dữ liệu

về thông tin kinh tế - xã hội trong Tỉnh một cách chuyên nghiệp, cập nhật và tin cậy để các doanh nghiệp cũng như các NHTM có nguồn thông tin tốt hỗ trợ cho công tác QLNH nhằm nâng cao công tác QLNH trong tỉnh nhà.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thị Thúy Linh (2011), “Pháp luật về quản lý ngoại hối của Ngân hàng Nhà nước Việt Nam”, Luận văn thạc sĩ Luật học
2. Nguyễn Thị Hồng (2011), “Đô la hóa và điều hành chính sách tiền tệ ở Việt Nam”, *Tạp chí Ngân hàng*, tập 5
3. Lê Thị Anh Đào (2011), “Phát triển thị trường ngoại hối Việt Nam trong tiến hình hội nhập Quốc tế và khu vực,” Luận văn thạc sĩ, trường Đại học Ngân hàng TP. Hồ Chí Minh
4. Trần Thị Lương Bình Bình (2014), “Quản lý ngoại hối của Hàn Quốc và hàm ý cho Việt Nam”, *Tạp chí Tài chính*
5. Trần Thị Thanh Huyền (2018), “Chính sách tỷ giá hối đoái trong bối cảnh Việt Nam hội nhập kinh tế quốc tế,” Luận án tiến sĩ Kinh tế quốc tế, Đại học Quốc gia Hà Nội
6. Ngân hàng Nhà nước CN Đồng Nai (2015, 2016, 2017), “Báo cáo của Ngân hàng Nhà Nước Chi nhánh Đồng Nai”, *Tài liệu nội bộ*

IMPROVING FOREIGN EXCHANGE MANAGEMENT FROM NATIONAL BANKING AT DONG NAI IN PERIOD 2015-2017

ABSTRACT

This study focuses on how to manage foreign exchange at the national banking branch in Dong Nai, Vietnam in terms of foreign exchange and foreign currency management, remittances, the situation of buying and selling foreign currencies in cash with individuals and organizations and the status breaking the law on them. The research data is collected from National banking at Dong Nai in the period of 2015-2017. Based on the result, some recommendations are made to enhance the banking management of the national bank, contributing to the stability of macro-economics and social development of Dong Nai province.

Keywords: *Foreign exchange and foreign currency management, remittances, National Banking, Dong Nai*

(Received: 18/4/2019, Revised: 17/5/2019, Accepted for publication: 11/9/2019)